

Skaidrojošais apraksts.

Ostas darbnīcu ēku kompleksa pirmsprojekta izpēte izstrādāta pēc Ventspils Brīvostas pārvaldes pasūtījuma. Izpētes mērķis ir noteikt kompleksā ietilpstošo ēku arhitektoniski-māksliniecisko vērtību. Pirmsprojekta izpēte veikta apjomā, kas nepieciešams 1. kārtas projekta izstrādei, proti: K.Valdemāra ielas 12/14 teritorijas labiekārtojumam, kurā paredzēta vairāku kompleksa ēku nojaukšana un saglabājamo ēku konservācija.

Pirmsprojekta izpēte izstrādāta 4 eksemplāros, no kuriem 2 nodoti Ventspils Brīvostas pārvaldei, 1- Ventspils pils. domes vēsturiskās pilsētvides uzraudzības daļai, 1- autoreksemplārs. Izpēte digitālajā formātā glabājas pie izpētes autora.

Ostas darbnīcu (sākotnēji ostas fabrika) kompleksā ietilpst vairākas ēkas: darbnīcas ēka 001 ar piebūvēm A, B, D, noliktavas ēkas 002, 003, nojumes 005, 008, boju remontdarbnīca 010, garāža 012 un divas transformatoru apakšstacijas 005, 011.

Vēsturiskais apskats

No vēsturiskiem materiāliem ir saglabājušies divi XX gs. sākuma fotoattēli, vienā no tiem redzama arī ēka **7** ar stāvo, kārnejiem segto jumtu.

Pilsētas 1938. g. plānā ēku komplekss gandrīz bez izmaiņām, tikai pie ēkas centrālā korpusa redzama piebūve, kā arī izbūvēts neliels apjoms pie K. Valdemāra ielas.

Pie ēkas īpašnieka glabājās 1964. g. Ļenmornīiprojekt izstrādātie uzmērījuma rasējumi, kuri, iespējams, veikti, paredzot turpmāko kompleksa attīstību.

Kompleksa attīstību nosacīti var iedalīt divos periodos: 1) 1903. g., kad sākas strauja ostas attīstība un tiek uzcelta galvenā ēka **001** un **7.** korpus, kurš tagad ir savienots ar galveno ēku, un 2) XX gs. 70-tie gadi, kad osta tiek paplašināta, izbūvējot pieostas rūpnīcu un kālija sāls pārkraušanas kompleksu. Uz šo laiku attiecināmas visas pārējās ēkas, kā arī piebūves **A** un **B.** un koka piebūve ar metāla kāpnēm otrā stāvā pie ziemeļu fasādes. Ar korpusu **D** galvenā ēka tiek savienota ar **7.** ēku, kura sākotnēji bija brīvstāvoša. Ēkai **7** tiek nojaukts stāvais divslīpu jumts un uzbūvēts otrais stāvs.

Ēku arhitektoniskais risinājums

Galvenā ēka izvietota paralēli Ventas krastam. Tā ir ķieģeļu historisma stila ēka, sastāv no pieciem apjomiem: trīs divstāvu ar gala fasādēm un zeltiņiem pret Ventu un diviem vienkārtstāvu savienojošiem korpusiem. Ēka mūrēta no XX gs. sākuma dzelteniem Kalnciema ķieģeļiem, fasādes dekoratīvās detaļas ar sarkano ķieģeli. Jumti stāvi, oriģinālā bijuši segti ar kārnejiem. Ēku zeltiņi ar arkatūras joslu pa kontūru, kura korē nobeidzas ar dekoratīvu ķieģeļu mūrējumu; tāds pats nobeigums ēkas stūru pilastrēm pie dzegām. Pirmajā stāvā augsti logi ar pusapļa arkas pārsedzi. Aila pa perimetru profilēta un rustota. Arhivolta akcentēta ar slēgakmeni. Otrā stāva logu ailām akcentēta tikai segmenta pārsedze. Ēkas cokols mūrēts no laukakmeņiem. Mūrējums izšuvots. Līdzīgi ir bijusi risināta arī ēka **7**, no kuras tagad palicis tikai 1. stāvs.

Padomju laikā ēkai piebūvētie apjomi **A**, **B**, un starpbūve **D** ir mūrēti no silikātķieģeļa, tie bloķēti pie ēkas, neņemot vērā ēkas arhitektūru, aizmūrējot

logu un durvju aillas. Izbūvētas arī jaunas vārtu aillas, daļēji paplašinot esošās logu aillas, nokaļot ailu apduri. Ēkas Ostas ielas fasādē izbūvētās metāla kāpnes ar koka būdu otrā stāva līmenī nojauc fasādes veselumu. Korpusa 7 uzbūvētais otrais stāvs disonē gan ar pirmā stāva, gan pamatēkas arhitektonisko risinājumu.

Pārējās kompleksa ēkas tāpat mūrētas no silikātķieģeļa (nojumes no koka) un ir tīri utilitāras celtnes. Koka nojumes ir avārijas stāvoklī.

Arhitektoniski – mākslinieciskā inventarizācija

Tā kā ir paredzēts nojaukt pie galvenās ēkas bloķētās piebūves un starpbūvi starp ēku **001** un korpusu **7**, tika apsekots patreiz telpās esošo fasādes fragmentu stāvoklis. Starpbūvē **D** atsegsies **7.** ēkas garenfasāde un pamatēkas rietumu gala fasāde (skat ur-1). Patreiz abas fasādes ir apmestas ar kaļķu javu (labi!) un krāsotas: apakšējā daļa ar eļļas krāsu, augšējā balsināta. Java ir mīksta, nedaudz uzsitot tās virsējā daļa atdalās viegli. Pamatēkas sienā saglabājusies viena loga aila ar oriģinālo rāmi (ur-4), viena loga aila aizmūrēta no ārtelpas puses, durvju aila paplašināta nokaļot aillas apduri. Ēkas **7** fasāde telpā bez detaļu zudumiem, saglabājušas arī oriģinālās namdaru konstrukcijas durvis ar vēlāku apšuvumu.

Piebūvē **A** ar silikātķieģeli aizmūrēts logs, sienas saglabātas bez apdares (skat. ur-2). Piebūvē **B** aizmūrēta durvju aila, sienas balsinātas (skat ur-2). Otrā stāva koka piebūvē virs kāpnēm krāsojums uzstrādāts tieši uz ķieģeļa, tā ka var būt apgrūtināta krāsas noņemšana. Kāpnes balstošās metāla sijas iekaltas mūrī.

Logi krāsoti divos dažādos toņos: balti vai sarkanbrūni.

Pārējās celtnes bez arhitektoniskas vērtības.

Secinājumi:

- 1) Ostas darbnīcas (sāk. ostas fabrika) tika uzceltas 1903. g., daļēji pārbūvētas un paplašinātas XX gs. 70-tajos gados;
- 2) Pamatēka ar savu un plāna un fasāžu risinājumu ir izcils XX gs. sākuma rūpnieciskās arhitektūras paraugs;
- 3) XX gs. otrās puses pamatēkas un korpusa **7** pārbūves ir mazvērtīgas un traucējošas ēkas arhitektūrai, to degradējot;
- 4) Pārējā apūve arhitektoniski mazvērtīga;

Rekomendācijas:

1) Lai atjaunotu ostas fabrikas arhitektonisko vērtību, XX gs. otrās puses arhitektoniski mazvērtīgā apbūvi vēlams nojaukt. Rekonstruējot, var tikt saglabāta ēka 010, taču tai uzlabojama fasādes arhitektūra;

2) Nojaucamas piebūves A, B, starpbūve D un kāpnes ar otrā stāva izbūvi Ostas ielas fasādē;

3) Ēkai **7** nojaucams otrais stāvs līdz dzelzbetona pārsegumam un izbūvējams pagaidu divlīpu jumts (25° - 30°), seguma materiāls bezasbesta šķīferis pelēkā tonī; zeltiņi apšujami ar vienā plaknē liktiem dēļiem;

4) Apmestām ēku **001** un **7** fasādēm ar rokas instrumentiem saudzīgi nokaļama apmetuma virskārta, pārējais mazgājams ar augstspiediena 80°C ūdens strūklu. Balsinājums pēc piebūves B nojaukšanas mazgājams tāpat.

5) Eļļas krāsa noņemama ar Sheidel Azur (Caparol, Kristīne Gulbe t.80800937, 26251231).

- 6) Aizmūrētās logu aillas, kurās ir saglabājušies rāmji, atjaunojamas, kur to nav, var tikt saglabāts aizmūrējums;
- 7) Sakārtojami vārti, ārdurvis, iestiklojami logi, salabojams jumts, teknes un notekcaurules;
- 8) No fasādēm noņemami visi nevajadzīgie kabeļi, metāla skursteņi un ventilācijas izvadi (skat. attēlus). Saglabājamās pieslienamās metāla kāpnes pie ēkas **001** pirmā korpusa, kā arī citas oriģinālās fasādes metāla detaļas (skat. attēlus);
- 9) Atjaunojams fasādes ķieģeļu mūrējums vietās, kur tas ir bojāts;
- 10) Telpās nodrošināma dabīgā ventilācija.
- 11) Logus un durvis pagaidu variantā krāsot tonī 4858 pēc Tikkurila Facade kataloga.

Saglabājamās metāla konstrukcijas

Oriģinālās metāla detaļas pie ēkas 001 2. korpusa Z un D fasādēm. Saglabājamās visas uz fasādes esošās šādas detaļas.

Saglabājamās kāpnes

Gredzens saglabājams, noņemama trosē

Demontējamās metāla konstrukcijas

Metāla kāpnes pie ēkas 001 5. korpusa Z fasādes. Izkaltās ligzdas aizmūrēt ar XX gs. sākuma ķieģeli.

Demontējamās ventilācijas iekārtas.

Demontējamie kronšteini, kabeli un caurules.

Demontējamā nojume un el. izolatoru kronšteins.
Saglabājama caurule dabīgai ventilācijai.

Sastādīja.....(A.Lērums)